

ROMANIA

Expunere de motive

privind completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice

În ultimii ani, societatea românească a fost confruntată cu situații extrem de grave în care minorii au săvârșit fapte penale deosebit de grave, inclusiv infracțiuni care au provocat pierderi ireparabile de vieți omenești. În prezent, legislația penală prevede că minorul nu răspunde penal sub vârsta de 14 ani, ceea ce, în lipsa unor mecanisme juridice adecvate, ridică probleme majore de protecție a societății în cazurile excepționale în care se constată un pericol social grav și actual.

În acest context, cadrul legislativ nu oferă instanțelor și instituțiilor specializate un mecanism clar, coerent și unitar de intervenție în situațiile excepționale în care minorii sub 14 ani săvârșesc fapte deosebit de grave. Lipsa unei reglementări explicite conduce, în practică, la soluții improvizate, la pasarea responsabilității între instituții și la imposibilitatea intervenției timpurii specializate, cu riscuri majore atât pentru minor, cât și pentru societate.

Proiectul de lege urmărește să ofere instanțelor un cadru legal clar și constituțional, care să permită aplicarea unor măsuri de siguranță excepționale, cu caracter preventiv și educativ, minorilor sub 14 ani care au săvârșit infracțiuni deosebit de grave, precum omor, omor calificat, viol sau acte de terorism, atunci când expertiza medico-legală psihiatrică complexă constată existența discernământului funcțional al minorului și pericolul social iminent.

Măsurile prevăzute nu au caracter penal sau de pedeapsă, ci sunt orientate exclusiv către protecția societății și recuperarea minorului. Ele includ, după caz, internarea într-un centru specializat de evaluare și intervenție terapeutică, supravegherea judiciară specializată și programe de consiliere psihologică și psihiatrică, toate aplicate sub control judecătoresc periodic și revizuibile.

Această intervenție legislativă este justificată de:

- necesitatea protecției interesului superior al copilului, prin măsuri terapeutice și educative adecvate;
- prevenirea unor riscuri sociale grave și protecția drepturilor fundamentale ale persoanelor din societate;
- crearea unui cadru clar de responsabilitate a instanțelor și a centrelor de sănătate mintală, cu respectarea principiului excepționalității;

ROMANIA

- alinierea la normele constituționale privind dreptul la viață, integritate fizică și psihică și protecția copilului, precum și la principiile internaționale în materie de drepturile copilului.

Prin modificările propuse, Codul penal este completat cu articolul 113¹, care definește măsurile concrete de siguranță pentru minorii sub 14 ani, iar Legea sănătății mintale este completată cu articolul 56¹, care reglementează aplicarea practică a internării terapeutice și a supravegherii speciale, în conformitate cu prevederile Codului penal. Această corelare între legislația penală și cea privind sănătatea mintală asigură o intervenție juridică coerentă, proporțională, excepțională și respectuoasă față de drepturile fundamentale ale minorului, evitând lacunele actuale ale cadrului legislativ.

Prezenta inițiativă legislativă este pe deplin compatibilă cu prevederile Constituției României, republicată, și cu legislația europeană aplicabilă. În ceea ce privește Constituția, articolul 23 consacră dreptul la viață și integritate fizică, iar măsurile prevăzute de lege sunt preventiv-educative, fără a constitui pedepse, respectând astfel integritatea minorilor. Articolul 28 protejează dreptul la viață privată, iar internarea și supravegherea minorilor se realizează sub control judecătoresc strict și cu revizuire periodică. Articolul 53, referitor la restrângerea exercitării unor drepturi, este respectat prin aplicarea măsurilor în mod excepțional, proporțional și cu scop preventiv-educativ. În plus, articolele 49 și 50, care garantează drepturile copilului și protecția interesului superior al acestuia, sunt respectate prin instituirea unui cadru legal care urmărește recuperarea și protecția minorului.

La nivel european, inițiativa se aliniază Convenției ONU privind drepturile copilului, asigurând protecția minorilor și respectarea interesului lor superior. De asemenea, respectă regulamentele Uniunii Europene privind protecția datelor și drepturile fundamentale, garantând confidențialitatea și protecția datelor minorilor, iar jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului este respectată prin aplicarea principiului proporționalității și al excepționalității măsurilor preventive.

Principiile juridice fundamentale care guvernează această reglementare includ excepționalitatea și caracterul preventiv fără natură penală, control judecătoresc periodic și revizuire, durată determinată a măsurilor și claritate legală. Totodată, interesul superior al copilului este principiu central, iar cadrul

ROMANIA

legal propus asigură claritate și predictibilitate, eliminând ambiguitățile existente în prezent în Codul penal.

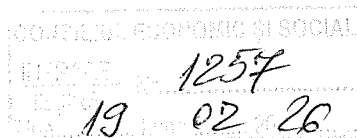
Inițiativa legislativă este constituțională și compatibilă cu standardele europene, asigurând protecția societății, recuperarea minorului și prevenirea stigmatizării sau tratării punitive a minorilor sub 14 ani, prin mijloace terapeutice și educative. Adoptarea prezentei legi este, așadar, imperativă și necesară pentru a asigura un răspuns instituțional responsabil, profesionist și coerent în fața unor situații excepționale, în care lipsa intervenției adecvate poate conduce la consecințe ireversibile.

Costurile vor fi suportate din bugetele Ministerului Justiției și Ministerului Sănătății, în cadrul cheltuielilor deja alocate pentru sănătate mintală și sistemul de probațiune, fără a necesita suplimentarea semnificativă a bugetului de stat.

Măsurile se aplică strict pentru cazuri excepționale și nu afectează mediul economic sau piața muncii. În același timp, protecția minorilor și prevenirea recidivei contribuie la economii sociale prin reducerea costurilor generate de infracționalitate și prin diminuarea efectelor negative asupra comunității.

Impactul bugetar al măsurilor este limitat și proporțional cu scopul lor, iar aplicarea lor este justificată din punct de vedere social, preventiv și educativ, asigurând protecția minorilor și a societății, fără a crea presiuni financiare nejustificate.

Deputat Răzvan Enachi
Circumscripția electorală nr. 39, Vaslui

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

CAMERA DEPUTAȚILOR

SENAT

Lege

pentru completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art. I. – Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. La articolul 113 după alineatul (1), se introduc **două noi alineate, alineatele (1¹) și (1²),** cu următorul cuprins:

(1¹) Prin excepție de la alin. (1), în cazul săvârșirii de către minorii sub 14 ani a unor infracțiuni deosebit de grave, cum sunt: omor, omor calificat, viol, acte de terorism sau alte infracțiuni expres prevăzute de lege, instanța poate dispune aplicarea unor măsuri de siguranță speciale, dacă expertiza medico-legală psihiatrică complexă constată:

- a) existența discernământului funcțional al minorului;
- b) pericol social grav și actual pentru societate.

(1²) Măsurile prevăzute la alin. (1¹):

- a) au caracter preventiv și educativ și nu constituie pedepse;
- b) se aplică exclusiv pentru protejarea societății și recuperarea minorului;
- c) se stabilesc pentru o durată determinată, cu revizuire periodică și sub control judecătoresc strict;
- d) pot include programe educative, consiliere psihologică și psihiatrică, precum și alte măsuri terapeutice, conform normelor metodologice.

2. După articolul 113 se introduce **un nou articol, art. 113¹,** cu următorul cuprins:

Art. 113¹: Măsuri concrete pentru minorii sub 14 ani

(1) Măsurile de siguranță speciale constau, după caz, în:

- a) internarea minorului într-un centru specializat de evaluare și intervenție terapeutică, cu consimțământul reprezentantului legal sau, în cazuri excepționale, independent de acesta, sub control judiciar;
- b) supraveghere judiciară specializată, însoțită de obligația de a urma programe de consiliere psihologică și psihiatrică;
- c) alte măsuri cu caracter terapeutic și educativ, stabilite de instanță, în conformitate cu normele metodologice aprobate de Ministerul Justiției și instanțe.

ROMANIA

(2) Măsurile prevăzute la alin. (1) se aplică pe durată determinată, sunt supuse revizuirii periodice de către instanță și încetează imediat ce pericolul care le-a determinat a fost înlăturat.

(3) Aplicarea măsurilor prevăzute de prezentul articol se face cu respectarea:

- a) interesului superior al copilului;
- b) principiului ultimei instanțe, aplicarea lor fiind excepțională;
- c) scopului preventiv și educativ, fără a avea caracter penal sau de pedeapsă.

Art. II. – Legea nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 652 din 13 septembrie 2012, cu modificările și completările ulterioare, se completează după cum urmează:

1. După articolul 56 se introduce **un nou articol, art. 56¹**, cu următorul cuprins:

Art. 56¹

(1) În cazurile prevăzute la art. 113¹ Cod penal, instanța penală poate dispune internarea minorului sub 14 ani într-un centru specializat, cu caracter preventiv și terapeutic, independent de consimțământul reprezentantului legal, sub control judecătoresc strict.

(2) Măsura se aplică pe durată determinată, cu revizuire periodică de către instanță, și încetează imediat ce pericolul care a determinat măsura a fost înlăturat.

(3) Aplicarea măsurii se realizează cu respectarea:

- a) interesului superior al copilului;
- b) principiului excepționalității și ultimei instanțe;
- c) scopului preventiv și educativ, fără caracter penal sau de pedeapsă.

(4) Procedura, condițiile și monitorizarea măsurii se stabilesc prin norme metodologice comune între instanțe și centrele de sănătate mintală, în conformitate cu prevederile Codului penal.

Art. III. – Intrarea în vigoare

Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României, cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76 alin. (1) din Constituția României, republicată.

**PREȘEDINTELE
CAMEREI DEPUTAȚILOR**

**PREȘEDINTELE
SENATULUI**